

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1923.

Andra kammaren.

Nr 24.

Tisdagen den 10 april.

Kl. 3,30 e. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr förste vice talmannen.

§ 1.

Anställdes gemensam omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 37 föreslagna, av riksdagens båda kamrar godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill

a) att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och med avslag å herrar Olovsons i Västerås m. fl. och Molanders m. fl. ovanberörda motioner, må besluta, att vid utövändet av den statliga arbetslöshetshjälperksamheten skola, utöver nu gällande direktiv, tillämpas de regler för yrkesbestämningen, som i statsutskottets utlåtande nr 30 angivits;

b) att herr Jensens m. fl. ovanberörda motion icke må vinna riksdagens bifall, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren

a) i enlighet med förevarande proposition och med avslag å de av herr Olovson m. fl. och herr Molander m. fl. i ämnet väckta motionerna, medgivit sådan ändring i de för meddelande av arbetslöshetshjälper med tillhjälp av statsmedel gällande direktiven, att vid konflikt inom ett fack den, som vid konfliktens utbrott var och under de sex närmast föregående månaderna oavbrutet varit arbetslös, icke behöver avstängas från arbetslöshetshjälper, ändå att han haft sin sista mera stadigvarande anställning inom detta fack;

b) i anledning av herr Jensens m. fl. ovanberörda motion medgivit, att de sålunda beslutade ändrade grunderna för meddelande av

arbetslöshetshjälp må tillämpas retroaktivt, räknat från och med den 1 februari 1923.

Sedan voteringssedlarna blivit avlämnade samt en sedel avlagd och förseglad ävensom underrättelse från första kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, varom här vore fråga, jämväl därstädes avgivits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknning, och befanns att omröstningen utfallit med 115 Ja och 103 Nej.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med . 84 Ja och 50 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens

röster eller 115 Ja och 103 Nej.

sammanräkningen visade 199 Ja och 153 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattad i överensstämmelse med jappropositionens innehåll.

§ 2.

Föredrogos var efter annan de på kammarens bord liggande motionerna; och remitterades därvid

till särskilda utskottet motionen nr 279, av herr *Olofsson* i Digernäs *m. fl.*;

till bevillningsutskottet motionerna:

nr 280, av herr *Bengtsson* i Norup *m. fl.*;

nr 281, av herr *Eurén* *m. fl.*; och

nr 282, av herr *Lithander*;

till konstitutionsutskottet motionen nr 283, av herrar *Bärg* i Katrineholm och *Andersson* i Katrineholm; samt

till jordbruksutskottet motionen nr 284, av herr *Karlsson* i Vadstena *m. fl.*

§ 3.

Vidare föredrogos, men blevo ånyo bordlagda bevillningsutskottets betänkande nr 21 samt andra lagutskottets utlåtanden nr 7 och 8.

§ 4.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Lithander*, nr 285, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 170, med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker *m. m.*;

herr *Osberg*, nr 286, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 200, med förslag till förordning angående skatt för hundar;

herr *Magnusson* i Skövde, nr 287, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 144, angående statens verksamhet för egnahemsbildning; och

herr *Andersson* i Grimbo *m. fl.*, nr 288, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 186, med förslag till lag om ändrad lydelse av § 2, § 6 mom. 3 och § 9 i lagen den 10 oktober 1913 (nr 239) angående köttbesiktning och slakthus.

Dessa motioner blevo på begäran bordlagda.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	<i>Magnusson</i>	i Skövde	under 3 dagar	fr. o. m. den 11 april,	
»	<i>Nilsson</i>	i Hörby	» 3	»	» 11 » och
»	<i>Hedlund</i>	i Östersund	» 4	»	» 11 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4,53 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 11 april.

Kl. 11 f. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr förste vice talmannen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 5 innevarande april.

§ 2.

Herr statsrådet *Thorsson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 226, med förslag till lag om straff för olovlig varuinförsel m. m.; och

nr 227, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 83 § 2 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker.

Dessa propositioner blevo på begäran bordlagda.

§ 3.

Föredrogos var för sig de på kammarens bord liggande motionerna; och hänvisades därvid

till bevillningsutskottet motionerna:

nr 285, av herr *Lithander*; och

nr 286, av herr *Osberg*;

till jordbruksutskottet motionen nr 287, av herr *Magnusson* i Skövde; samt

till behandling av lagutskott motionen nr 288, av herr *Andersson* i Grimbo m. fl.

§ 4.

Ang. lag om
förvärvande
och förlust av
medborgarrätt.

Till avgörande företogs konstitutionsutskottets utlåtande, nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förvärvande och förlust av medborgarrätt.

Genom en den 26 januari 1923 dagtecknad, till konstitutionsutskottet hänvisad proposition, nr 29, hade Kungl. Maj:t under åbe-

ropande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet hållna protokoll föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om förvärvande och förlust av medborgarrätt.

Ang. lag om förvärvande och förlust av medborgarrätt.
(Forts.)

Utskottet hemställde, att riksdagen med förklarande, att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga ett i utlåtandet intaget förslag till lag om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap.

Vid utlåtandet voro emellertid fogade

dels reservationer vidkommande utskottets hemställan i dess helhet:

av herr *Reuterskiöld*, som ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen under förklaring, att Kungl. Maj:ts proposition nr 29 icke kunnat i föreliggande skick av riksdagen antagas, ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t, eventuellt efter samarbete med de norska och danska regeringarna, måtte taga den i propositionen behandlade frågan i förnyat övervägande samt där- efter för riksdagen framlägga nytt förslag till lag om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap;

av herr *Lyberg*, som med särskild motivering biträtt det slut, vartill förenämnda reservant kommit;

av herr *Hellberg*, som förklarat, att han utom i fråga om motiveringen ansett sig kunna biträda det yrkande, som framförts i her- rar Reuterskiölds och Lybergs reservationer; och

av herr *P. E. A. Jonsson*, som instämt med herr Hellberg;

dels ock åtskilliga reservationer beträffande särskilda paragrafer i utskottets lagförslag.

Sedan herr förste vice talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet av

Herr **Bäckström**, som yttrade: Herr förste vice talman! I avseende å föredragningen av detta utlåtande hemställes, att detsamma må företagas till avgörande på det sättet, att till en början föredrages det av utskottet tillstyrkta lagförslaget, där så erfordras, paragrafvis med 3 § först samt ingress och rubrik sist; att sedan lagförslaget blivit genomgånet utskottets hemställan föredrages; att vid behandlingen av den paragraf, varom först uppstår överläggning, denna må omfatta utlåtandet i dess helhet; samt att lagtexten ej må behöva uppläsas i vidare mån, än sådant av någon kammarens ledamot begäres.

Denna hemställan bifölls.

Utskottets förslag till lag om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap.

Ang. lag om
förvärvande
och förlust av
medborgarrätt.
(Forts.)

För 3 §, som jämlikt kammarens beslut om föredragningssättet först föredrogs, hade utskottet föreslagit följande lydelse:

3 §.

Utländsk kvinna, som ingår äktenskap med svensk medborgare, förvärfvar genom giftermålet svenskt medborgarskap, såframt hon har eller genom giftermålet får hemvist här i riket eller ock genom giftermålet förlorar sitt utländska medborgarskap.

Utländsk kvinna, som ingår äktenskap med svensk medborgare, men icke, enligt vad nu sagts, genom giftermålet förvärfvar svenskt medborgarskap, blir svensk medborgare, såframt hon under äktenskapets bestånd tager hemvist här i riket eller går sitt utländska medborgarskap förlustig och mannen då fortfarande är svensk medborgare.

Hava vid utländsk kvinnas giftermål med svensk medborgare makarna barn samman före äktenskapet, blir barnet genom giftermålet svensk medborgare, såframt det är ogift och ännu ej fyllt tjuguetå år.

Uti en vid denna paragraf avgiven reservation hade herrar *Clason*, *Karl Johan Ekman*, *von Geijer*, *Jansson* i Edsbäcken, *Nilsson* i Antnäs, *K. A. Westman*, *Pehrsson* i Göteborg och *Björkman* föreslagit, att åt paragrafen måtte givas denna avfattning:

3 §.

Utländsk kvinna, som ingår äktenskap med svensk medborgare, förvärfvar genom giftermålet svenskt medborgarskap.

Hava makarna barn samman före äktenskapet, blir jämväl barnet svensk medborgare, såframt det är ogift och ännu ej fyllt tjuguetå år.

Efter föredragning av paragrafen anförde:

Herr Björkman: Herr talman! Sedan detta lagförslag i första kammaren fallit, är det icke anledning att här yttra många ord om detsamma. Då emellertid första kammarens avslag innefattar en begäran om en ny lagstiftning, men därvidlag icke någon motivering föreligger, är det kanske icke utan betydelse, att även här i kammaren sägas några ord till utveckling av de synpunkter, som hava förevarit vid behandlingen av lagförslaget — detta kanske desto mera som Kungl. Maj:t, när det gäller att fatta position, till ett nytt lagförslag, nu bara har att slå sig ned och läsa vad som förekommit i kamrarna, om Kungl. Maj:t vill söka ut, hur stämningen till förslaget varit.

Det är en del fördelar, som lagförslaget givit, som vi utskottet ansågo vara så beaktansvärda, att även fastän vi funno det vara en på grund av ärendets natur rätt så tillkrånglad lagstiftning, man ändå måste noga betänka sig, innan man gick till avslag. Av de punkter, som ansetts särskilt viktiga, är det först och främst den, i

vilken riksdagen en gång i tiden, för ett tiotal år sedan, begärt att få en lagändring. Det gäller det rätt så abderitiska förhållande, som går under namn av tioårslagen, d. v. s. att — om ej en viss förklaring göres — efter uppnådda 21 år en person blir utan sitt svenska medborgarskap, därest han eller hon under tio år oavbrutet vistats utom landet. Detta var särskilt för svenskamerikanerna mycket litet tacknämligt, och det ströks kraftigt under i riksdags-skrivelsen, att här måste en lagändring ske. En sådan ändring har nu skett i lagförslaget, och denna ändring behöver jag icke närmare ingå på här. Ty i avseende på utskottets sätt att behandla Kungl. Maj:ts proposition äro alla ense, och det lär vi vid behandlingen i första kammaren icke ha väckts några betänkligheter i denna del.

Vidare hava klara linjer vunnits i avseende å naturalisationsbestämmelserna. Det har visserligen varit i viss mån olika meningar inom utskottet, men mot den mening, som sedermera kristalliserats fram i utskottsförslaget med avseende å de rena naturalisationsreglerna, torde det verkligen icke vara anledning att erinra mycket. Vi, ett antal reservanter, ha dock funnit, att det borde vara så, att det efter naturalisationen funnes någon solennare form, som angav, att vederbörande blivit svensk medborgare med skyldigheter och rättigheter, och som fastslog tidpunkten därför. Det är vad vi innefatta i kravet på »trohetslöfte». Däröfver fanns en bestämmelse redan i det svenska förslag, som uppgjordes under förhandlingarna med de övriga skandinaviska delegerade, ehuru Kungl. Maj:t i propositionen ej upptagit denna.

Sedan ha vi ytterligare en bestämmelse, vilken med allt fog kvinnosidan fäster stort avseende vid, och som Fredrika-Bremerförbundet har understrukt betydelsen av. Den innehålles i lagförslaget 8 § och går i realiteten ut på, att en svenska, som gifter sig med en utlänning, får, om hon stannar kvar i landet, behålla sin svenska medborgarrätt och de fördelar, som med densamma äro knutna. Det kan synas eget, att man gör en sådan bestämmelse med avseende å en svenska, som gifter sig med en utländsk man, utan att vilja ha reciprocitet, så att motsvarande bestämmelser skulle bli gällande för en utländska som gifter sig med en svensk. Här har nämligen Kungl. Maj:t ställt sig helt på den gamla ståndpunkten, d. v. s. Kungl. Maj:t har ansett, att en utländska, som gifter sig med en svensk, därigenom vinner svenskt medborgarskap. Det har under behandlingen av ärendet i dessa delar erinrats, att lagstiftningen på kvinnans område — om jag så må säga — dock gått på den linjen, att kvinnan värderas såsom särskild person och icke såsom bi-person, och att då borde kunna fordras, att även i medborgarrätts-hänseende detta skulle iakttagas. Däremot har emellertid anmärkts, att de gamla av Kungl. Maj:t och av oss reservanter upptagna bestämmelserna ännu så länge torde ha sin fulla bärkraft, och att under en tid, då icke motsvarande lagbestämmelser i det stora hela finnas i världen, det icke vore lämpligt, att vi i Sverige införde något annat. Dessutom har inom utskottet påpekats, att det visst icke är enbart till kvinnans fördel, om hon behåller sitt utländska medbor-

*Ang. lag om
förvärfvande
och förlust av
medborgarrätt.*

(Forts.)

*Ang. lag om
förvärvande
och förlust av
medborgarrätt.*

(Forts.)

garskap. Tvärtom! Det kan påvisas, att det för henne är synnerligen värdefullt att, när hon gifter sig med en svensk, erhålla svenskt medborgarskap och alla de förmåner, som därmed äro förenade.

Jag har här i handen en liten P. M., som jag föredrog i utskottet och vilken angiver särskilda lagar och förordningar, som ställa en utländsk medborgare i bestämt sämre ställning i Sverige, än om vederbörande vore svensk medborgare. Jag vill icke i denna del alltför noga gå in i några detaljer utan endast erinra, att från den stund, en utlänning kommer till den svenska hamnen Trelleborg, blir det helt andra bestämmelser gällande för honom än för svenska medborgarna. Det är genast uppsikt och pass och sedermera mötes den utländska medborgaren av en hel del inskränkande lagbestämmelser, som icke träffa en svensk medborgare. Ja, jag vill blott erinra i fråga om förvärvsmöjligheten, att det finns bestämmelser, som säga, att en utländsk medborgare icke har rätt till det eller det. Det finns bestämmelser, som kringskära den utländske medborgarens rättigheter, och det är icke utan vikt att veta, att om det i ekonomiskt hänseende skulle gå olyckligt för en svensk man, han genom att få sin svenska hustru till hjälp kan utan svårighet bilda ett nytt bolag, bilda en ny affär och därigenom få in i affären, icke någon till äventyrs i framtiden konkurrerande kompanjon utan den, som med honom delar ansvaret för familjen. Det är vidare en hel del lättnader, som finnas för en svensk medborgare i rättegångshänseende. Det finns fri rättegång, som utan vidare står den svenska men väl icke den utländska medborgaren till buds. Det finns skyldighet att i rättegång ställa borgen för kostnad eller skada, som åvilar en utlänning men icke en svensk medborgare. Vidare har den svenska medborgaren en hel del fördelar, som följd av att vårt land i socialt hänseende är ett föregångsland. Jag vill blott nämna t. ex. vad som gäller beträffande allmän pensionsförsäkring och olycksfallsförsäkring etc; och dessutom, och det icke minst viktiga, i skattehänseende. Den svenska medborgaren får lättnader, som en utlänning icke får. Vad jag nu anført gäller ju i huvudsak om kravet på kvinnans självständighet i medborgarskapshänseende fullt skulle bli gällande. Men vi ha i vår reservation även sökt påvisa, hurusom även utskottets modifierade förslag skulle för hustrun och familjen medföra betydande svårigheter. Vi hava i allt velat hävda de svenska synpunkterna.

Nu kan mot vår åskådning invändas, att det går så lätt att få naturalisation. Ja, det är mycket lätt att säga, att möjlighet kan yppas härvidlag, men det skall säkerligen i realiteten visa sig att vederbörande ej komma att begagna sig av densamma, utan frågan blir nog akut först en gång, när det kritiska tillfället kommer, att vederbörande behöver visa, att hon är svensk medborgare, och då är kanske redan tiden försutten. Det kan vara en lång omväg, innan vederbörande kunna vinna sitt mål. Det är därför, som vi ansågo, att man icke kunde gå den väg, som i detta fall lagrådet förordnat, och ej heller så långt, som utskottsmajoriteten gått, utan vi reserverter hålla på att man i detta fall skall försöka upprätthålla enhet

mellan makar i medborgarskapshänseende, och vi hava velat att de förmåner, som en svensk kvinna har, skall också den erhålla, som gift sig med en svensk medborgare.

Det är nu alldeles givet, att i det stadium, som denna fråga ligger, det icke tjänar mycket till att, då man i stort sett vill uttala sin anslutning till utskottets förslag, likväl komma fram med några särskilda yrkanden. Icke heller är lämpligt att söka få upp någon diskussion paragrafvis. Det är därför med viss tvekan, som man undrar, huruvida man i detta fall skall framställa något visst yrkande eller icke, men då jag i varje fall anser det vara av vikt, att det icke synes, som om man frånfallit den åsikt, man hade inom utskottet, vill jag med avseende på 3 §, herr talman, dock yrka bifall till den reservation, som vid punkten är fogad av herr Clason m. fl. och till vilken jag i utskottet anslutit mig.

Jag vill slutligen uttrycka det önskemålet, att det lagförslag, som man får att behandla, sedan förslaget nu fallit, icke måtte dröja alltför länge, och detta särskilt därför att i avseende å tioårslagen är nödvändigt, att någonting sker, och dessutom därför, att de bestämmelser, som nu äro upptagna i lagförslagets 8 §, och som i viktiga hänseenden skydda den svenska kvinna, som gifter sig med en utlänning, äro alltför betydelsefulla för att de icke snart skola få lags karaktär.

Herr Bäckström: Herr förste vice talman! Första kammaren har redan, såsom den föregående talaren erinrat om, genom att bifalla den hemställan, i vilken tre olika reservationer, som vidfogats betänkandet, utmynna, nämligen om avslag på utskottets förslag, omöjliggjort, att nu ernå ett positivt resultat i föreliggande ärenden. Därför är det icke lönande att nu ödsla tid på saken. Frågan har fallit för i år och, jag tror dessvärre, för många år framåt. Att så skett, måste dock beklagas enligt mitt förmenande.

Jag vill nu icke gå in på detaljer, utan blott göra några korta erinringar.

Riksdagen har tidigare skrivit till Kungl. Maj:t om den s. k. tioårslagens upphävande och ersättande med nya bestämmelser mera i överensstämmelse med nutida krav. Även andra stadganden på detta område ha under tillämpningen visat sig så otillfredsställande och föråldrade, att en genomgripande revision syns synnerligen behövlig, inte minst genom förhållanden, som stå i samband med världskriget och dess följder. I grannländerna, Norge och Danmark, ha enahanda önskemål framstått allt starkare, och den kungl. proposition, som i allt väsentligt upptagits i det föreliggande utskotts-förslaget, har tillkommit på grundvalen av samarbete mellan delegerade från de skandinaviska länderna.

Utskottsutlåtandet är i sin ordning resultatet av ett synnerligen ingående och intresserat arbete från konstitutionsutskottets sida. Att det föreliggande förslaget i mångt och mycket är vida bättre än nu gällande bestämmelser, torde ingen heller vilja bestrida. Det har givetvis sina brister, men vilken nyantagen lag har icke haft sådana.

*Ang. lag om
förvärvande
och förlust av
medborgarrätt.*

(Forts.)

Ang. lag om
förvärvande
och förlust av
medborgarrätt.
(Forts.)

Vidlådande svagheter hade ju lätteligen kunnat avhjälpas i mån av behov, särskilt som lagstiftningen på ifrågavarande område är av den natur, att den mer än annan torde kräva modernisering. Att, såsom det yttrats, vänta med all revision, tills förhållandena stabiliserats, är enligt min mening knappast klokt, synnerligast om man betänker den rörlighet, som kännetecknar samfärdseln nationerna emellan i dessa tider.

Det av utskottet nu förordade förslaget till lag om svenskt medborgarskap skulle helt visst berett så enskilda som de olika myndigheter, som måste handlägga mångfalden av skiftande ärenden på detta område, stor lättnad och bringat vår lagstiftning i hithörande ärende uti närmare överensstämmelse med grannländernas.

Jag hade svårt att följa med, då man i första kammaren härom dagen talade om att hänsynen till de övriga skandinaviska länderna, med vilka vi haft förberedande samarbete, krävde, att utskottets föreliggande förslag *inte* borde bifallas. Skulle andra kammaren nu följa medkammaren och gå på avslag, måste väl detta förfaringsätt, om något, visa bra liten hänsyn till det genom det skandinaviska samarbetet vunna resultatet. Det skulle, tycker jag, i Norge och Danmark te sig bra mycket mera sympatiskt och såsom ett uttryck för samförstånd, om nu här andra kammaren åtminstone toge utskotts-förslaget. Därigenom skulle ju också *några* slags direktiv för en kommande ny utredning i ärendet kunna anses föreligga. Genom förstakammarbeslutet förefinnes, kan man säga, inga som helst riktlinjer, enär motiveringarna till de båda reservationerna, vilkas klämman togos, äro alldeles olika och således borteliminerat varandra.

Jag hemställer därför, herr förste vice talman, om bifall till utskottets förslag i såväl motivering som yrkande samt om avslag på de vidfogade reservationerna.

Herr Sävström: Herr förste vice talman! Till detta utskottsutlåtande hava fogats flera reservationer. Sedan nu emellertid första kammaren avslagit frågan i dess helhet, kan man möjligen fråga sig, huruvida det tjänar något till att här ingå i någon utförlig motivering för de reservationer, som bifogats betänkanudet, och för utlåtandet i övrigt.

Det besynnerliga med första kammarens beslut är emellertid, att inga som helst direktiv äro angivna för dess avslag. Då regeringen på nytt skall framlägga frågan, vet den faktiskt icke, vad riksdagen i det förevarande avscendet vill eller önskar. En reservant i första kammaren yttrade under debatten, att regeringen ju till nästkommande riksdag kan framlägga förslag om upphävandet av den s. k. tioårslagen, därför att de andra skandinaviska länderna icke ha motsvarande bestämmelser, och en annan reservant framhöll, att det icke förefinnes någon fara med ett uppskov. Han ansåg tvärtom, att det skulle vara till hela frågans gagn, därför att utvecklingen i andra länder, framför allt i Amerika och Belgien, har gått i sådan riktning, att den kommit i mera överensstämmelse med den av oss an-

tagna nya äktenskapslagen, d. v. s. att den i det hela bereder kvinnorna en mera självständig ställning.

Det sades under behandlingen av den s. k. direktivfrågan av en framstående representant i första kammaren, att andra kammaren plägar fatta sina beslut på ett tämligen enkelt sätt. Jag måste säga, att i fråga om detta betydelsefulla förslag har väl ändå första kammaren intagit en mycket enkel ställning, då den icke givit regeringen några som helst direktiv om hur den vill, att ett nytt lagförslag skall utformas.

Ja, herr förste vice talman, beträffande den föreliggande paragrafen har jag intet annat yrkande än om bifall till utskottets förslag, och vad beträffar reservationerna på övriga punkter, förmodar jag, att det icke tjänar något till att här nu ingå på en realbehandling av dem.

Fröken **Tamm**: Herr förste vice talman, ärade kammarledamöter! Jag skall icke fördrista mig in på den juridiska sidan av detta spörsmål, utan jag har endast velat beröra en principfråga.

Det har erinrats om att det föreliggande lagförslaget skulle medföra stora fördelar, särskilt för kvinnorna, och att kvinnliga samslutningar även fått tillfälle att yttra sig, samt att hänsyn tagits till deras önskemål. Detta måste naturligtvis, särskilt från kvinnohåll, väcka allt erkännande. Vad jag nu har velat framhålla är endast en synpunkt, som vid utskottets behandling av detta ärende kommit till uttryck i herrar Lybergs och Hellbergs reservationer, och som lagrådets majoritet tolkat sålunda, att »sedan genom 1917 års äktenskapslagstiftning och 1918—20 års författningsreform den svenska kvinnan i personligt, förmögenhetsrättsligt och offentlig-rättsligt avseende nått likställighet med mannen, är det en anakronism att i en lag, som stiftas 1923, kvarhålla henne på 'bipersonens' stadium i statsborgerligt avseende».

Då emellertid förslaget genom första kammarens i lördags fattade beslut redan fallit, skall jag inskränka mig till uttalandet av en förhoppning, att i ett kommande förslag till lag om förvärvande och förlust av medborgarrätt den principen måtte bli grundläggande, att giftermål i och för sig icke har någon verkan i avseende å medborgarskap, men att viss lättnad borde beredas *dels* för utländsk man, som gifter sig med svensk kvinna, *dels* för utländsk kvinna, som gifter sig med svensk man, att under vissa betingelser erhålla svenskt medborgarskap, *dels* för svensk medborgare, man såväl som kvinna, som ingår äktenskap med utländsk medborgare, att under vissa villkor kunna lösas från sitt svenska medborgarskap.

Herr förste vice talman! Jag ber att få yrka bifall till klämman i herr Lybergs reservation.

Häruti instämde herr *Pettersson* i Södertälje.

Herr **Andersson** i Igelboda: Herr förste vice talman! Det tjänar ju icke mycket till att ytterligare förlänga denna debatt, då den ju

Ang. lag om
förvärvande
och förlust av
medborgarrätt.
(Forts.)

Ang. lag om
förvärvande
och förlust av
medborgarrätt.

(Forts.)

icke har någon inverkan på frågans utgång, men jag kan ändå icke underlåta att säga några få ord.

Jag vill därvid konstatera, att detta lagförslag icke har fallit på grund av sina brister i och för sig, utan därför att det gjorts till en kvinnofråga. Från lagrådets sida har framförts vissa erinringar emot den princip, som fasthålles i Kungl. Maj:ts förslag, nämligen att kvinnan under vissa förhållanden skulle betraktas såsom en biperson. Just detta ord »biperson» tycks fullkomligt hava tagit makten över tanken. Ser man nämligen på hur det i praktiken skulle verka, om kvinnans medborgarrätt icke på något sätt berördes eller förändrades genom ett giftermål, skall man nog ganska snart finna, att denna hennes fullkomliga självständighet för henne själv medför betydligt mera skada än gagn.

För att förtydliga detta skall jag be att få anföra ett exempel, ty jag tror, att det är det bästa sättet att åskådliggöra, vad jag avser. Om en lagstiftning skulle komma till stånd i överensstämmelse med vad lagrådet önskat eller med de önskemål, som uttalas i herrar Lybergs och Hellbergs reservationer, och att sedan en tysk, engelsk eller dansk kvinna skulle komma hit till Sverige och här gifta sig med en svensk man, skulle hon alltså, om principen om kvinnans absoluta självständighet bifölles, icke därmed vinna svenskt medborgarskap. Jag vill omedelbart säga, att de bestämmelser, som reservanterna ha förordat i syfte att bereda dessa kvinnor lättnader vid naturalisation, icke ha så synnerligen stor betydelse. I de allra flesta fall komma personerna i fråga nämligen icke att tänka på denna möjlighet till naturalisation, förrän de råka i ett nödläge, då det svenska medborgarskapet skulle vara önskvärt för dem, och då är det sannolikt för sent. Jag förutsätter sålunda, att dessa kvinnor icke genom giftermålet vinna svenskt medborgarskap, men i och med sitt giftermål förlora de sitt hemlands medborgarskap, d. v. s. de bli medborgarrättslösa. Om man nu strikt skulle följa såväl denna lag som lagen om utlänningars vistelse i riket, skulle, om en sådan kvinna efter några år bleve änka, resultatet bli, att hon måste utvisas från landet, om hon icke har förutsättning att här sörja för sitt uppehälle. Hade hon några barn i äktenskapet, voro dessa på grund av bestämmelsen i § 1 svenska medborgare. Dessa barn finge sålunda stanna här i riket, men modern skulle, om man handlade juste, utvisas till sitt hemland. Där hade hon emellertid icke heller medborgarrätt och barnen skulle i varje fall icke mottagas i hennes hemland, då de ju voro svenska medborgare, och de givetvis icke kunde mottagas i ett annat land under annan förutsättning, än att de hade möjlighet att försörja sig.

Jag tror sålunda icke, att man vinner synnerligen mycket ur kvinnosynpunkt genom att gå den väg, som reservanterna herrar Lyberg och Hellberg jämte lagrådet ha förordat. Den lösning av frågan däremot, som utskottet har föreslagit, är enligt mitt förmenande det längsta, man för närvarande kan gå. Genom denna anordning skulle kvinnans självständighet bevaras i alla de fall, där hon har rättighet att behålla sitt hemlands medborgarskap, detta under för-

utsättning att hon icke tager hemvist här i landet. Om en svensk man i utlandet gifter sig med en utländsk kvinna, skulle hon icke därmed utan vidare vinna svenskt medborgarskap, utan hon vunnne detta först i och med att hon förlorade sitt utländska medborgarskap. Hela arbetet i utskottet har för övrigt inriktat sig på att förebygga såväl medborgarrättslöshet som dubbelmedborgarskap. Enligt den formulering, som utskottet givit åt § 3, tror jag, att man vunnit ganska mycket i det avseendet, och att man därmed också fått likformighet mellan 3 och 8 §§.

Jag skulle ytterligare vilja säga några ord rörande den sak, som icke tidigare här har berörts, och där verkliga kvinnorna borde ha ett stort intresse att bevaka. Det gäller frågan om barnens ställning i medborgarrättsligt hänseende. Det föreliggande lagförslaget bygger ju på samma princip som vår äldre lagstiftning liksom lagstiftningen i alla de länder, som fortfarande bygga sina medborgarlagar på statsborgarprincipen, nämligen därpå, att barnen alltid förvärva faderns medborgarskap. Här skulle verkliga finnas ett intresse för kvinnorna att bevaka, men den sidan av saken har icke upptagits vare sig i herr Lybergs eller i herr Hellbergs reservation och ej heller i lagrådets yttrande. Den enda, som påpekat denna sak, är herr Reuterskiöld, som i sin reservation, i vad den berör § 1, har pekat på en utväg, som även jag skulle vilja fästa uppmärksamheten vid. Jag vill därvid säga, att herr Reuterskiöld icke varit ensam om den principiella ståndpunkt han där framför, utan har haft många anhängare i utskottet, men då man gick till att utforma lagtexten, visade den sig medföra många svårigheter. Herr Reuterskiöld har påyrkat, att därest föräldrarna äro av skild nationalitet, skall domicilprincipen fälla utslaget om barnens medborgarställning, och jag tror, att detta är en väg, som bör undersökas. Jag är dock visst icke blind för att en sådan bestämmelse i vissa fall skulle medföra dubbelt medborgarskap och i andra fall medborgarrättslöshet. Då emellertid hela frågan nu går tillbaka till Kungl. Maj:t för ny utredning, skulle jag vilja uttala det önskemålet, att även den sidan av saken toges under närmare omprövning.

Ja, herr förste vice talman, jag skall icke vidare upptaga tiden, utan jag vill endast till slut uttala den önskan och den förhoppningen, att det icke måtte dröja alltför länge, innan denna fråga återigen kommer upp till behandling. Den nuvarande lagen om medborgarrätt är ganska föråldrad — särskilt har ju den s. k. tioårslagen visat sig mycket olycklig — men även i många andra avseenden skulle lagen behöva undergå en förändring. Det är därför min varma förhoppning, att det icke skall dröja alltför länge, innan frågan återigen skall föreligga till riksdagens behandling, och jag hoppas, att detta skall ske med en lyckligare utgång, än vad nu blivit fallet.

Vad beträffar den föreliggande paragrafen, ber jag, herr förste vice talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Pehrsson i Göteborg: Herr förste vice talman, mina damer och herrar! Då riksdagen begärde ändringar av bestämmelserna i

*Ang. lag om
förvärvande
och förlust av
medborgarrätt.
(Forts.)*

Ang. lag om
förvärande
och förlust av
medborgarrätt.

(Forts.)

fråga om svenskt medborgarskap, skedde detta närmast med anledning av tioårslagen, såsom också från olika håll i dag har påpekats. Jag beklagar djupt, att lagförslaget nu har fallit, då de förhållandena, som äro förbundna med den nuvarande lagstiftningen, äro synnerligen olyckliga för ett stort antal i utlandet bosatta, svenskfödda personer. Jag har haft tillfälle att i »Riksförbundet för svenskhetens bevarande i utlandet» taga del av, hur de nuvarande bestämmelserna verkat under de sista årens svåra och farliga tid. Det har varit svårigheter att få pass och svårigheter att kunna legitimera sig, och detta har vållat dessa svenskar som genom 10-årslagen blivit medborgarrättslösa mycket bekymmer. Jag vill också erinra om att de i regel varit i detta läge utan att veta om det. Först då förhållandena ha krävt en legitimering, ha de upptäckt, att det finns en svensk lag, som stadgar, att efter tio år är en i utlandet vistande svensk, som icke på särskilt sätt har gjort några ansträngningar för att få behålla sitt medborgarskap, icke längre svensk statsborgare. Detta har — låt mig också säga det — vållat mycken bitterhet mot det gamla landet, och det är icke lyckligt för oss svenskar, att sådana förhållanden göra sig gällande där ute. Detta missförhållande skulle nu ha blivit helt och hållet avhjälpt genom det i år framlagda förslaget.

Det finns emellertid även en annan sak, som jag i samband därmed skulle vilja peka på, och det är bestämmelserna i § 8 i lagen. De stå i så nära sammanhang med § 3, att man icke kan tala om den ena utan att vidröra den andra. Det har i denna paragraf gjorts en avvikelse från själva huvudtanken i den kungl. propositionen, att kvinna i äktenskapet alltid följer mannen i medborgarrättsligt avseende, i det att enligt förslaget svensk kvinna, som har gift sig med utländsk man, skall behålla sitt svenska medborgarskap, så länge hon kvarstannar i hemlandet. Jag har haft tillfälle att i ett ganska stort antal fall se, i vilka stora svårigheter svenska kvinnor, som varit gifta med utländska medborgare i vårt land, ha kommit under de sista åren, exempelvis därigenom att mannen, hemkallad av sitt hemland, har fallit i kriget. Jag beklagar därför djupt, att förslaget har fallit, och jag begärde närmast ordet just för att få stryka under vad här ifrån flera håll har betonats, nämligen att det är nödvändigt att dessa frågor snarligen komma upp under ny behandling, så att man just från dessa båda av mig nu anförda synpunkter kommer till ett tillfredsställande resultat.

Jag skall också tillåta mig att säga några ord om den paragraf, som nu närmast är före, nämligen § 3. Det är alldeles givet, att man i detta Kungl. Maj:ts förslag, som av oss reserverar i huvudsak upptagits, kan påpeka vissa inkonsekvenser, men det beror därpå, att man har velat lägga saken så praktiskt och för svenska medborgare så fördelaktigt som möjligt. Här föreligga tre olika linjer. Den ena linjen är den, som företrädes i den av herr Lyberg avgivna reservationen, och till vilken en ärad talarinna här i kammaren har anslutit sig, dock med en mycket bestämd önskan, att lätnader skulle beredas för utländsk kvinna, som gifter sig med svensk man, att kunna för-

värva svensk medborgarrätt. Den andra är utskottets linje, som ligger emellan, och den tredje reservanternas, som fasthålla vid Kungl. Maj:ts förslag, och som vilja bibehålla principen om att utländsk kvinna utan vidare genom giftermål förvärvar svenskt medborgarskap liksom efter den lagstiftning, som för närvarande är gällande.

Ang. lag om förvärvande och förlust av medborgarrätt.

(Forts.)

Jag vill då med glädje instämma i den siste ärade talarens förträffliga ord om de svårigheter, som skulle följa av att man ginge på den av lagrådet anvisade vägen, som här företrätts av fröken Tamm och reservanten Lyberg. Den skulle säkerligen medföra, att i åtskilliga fall medborgarrättslöshet skulle uppkomma. Det skulle helt säkert också bli en mycket underlig överraskning för svenskar, som gift sig med utländskor, att upptäcka, att familjens enhet, som lider obestriddligt intrång av de olika medborgarskapen, för mannen och barnen å ena sidan och hustrun å den andra, på detta sätt skulle brytas. Det är just från synpunkten av familjens enhet och med betoning av de praktiska synpunkter, som jag förut talat om, som jag icke kan vara med därom, utan ansluter mig till den reservation, som är avgiven av herr Clason m. fl.

Visserligen är det icke formellt yttre analogi emellan 3 och 8 §§. Men jag vill erinra om att *det är djup inre överensstämmelse, ty i 8 § skyddas svensk kvinna, och i 3 § skyddas svensk man och svenska barn.* Det är, såsom av den förste ärade talaren påpekades, vid rättsfrågor av allehanda art, som detta har betydelse.

Genom utskottets förslag, som går en medelväg, är det så ställt, att om en svensk man i utlandet gift sig med en kvinna, som trots giftermålet får behålla sin medborgarrätt enligt det landets lag, så blir hon icke svensk medborgare. Det kommer att för många kännas rent av upprörande att få denna sprängkil inriktad i äktenskapet. Det är nu Belgien och Amerika — både Nord- och Sydamerika — som ha en sådan lagstiftning. Dessa länder skydda sålunda sitt lands kvinnor på samma sätt som detta lagförslag genom 8 § avser att skydda svenska kvinnor. Men icke synes det mig, som om vi för att få en formell analogi emellan dessa båda paragrafer behöfve släppa de rent svenska synpunkterna — jag ber att icke bli missförstådd — eller snarare de svenska intressen, som därigenom bevakas. Vi kunna icke heller finna det lämpligt, att den principen brytes, utan att verkligt nödtvång föreligger, att mor och barn i medborgarhänseende böra höra till samma land.

Man har talat om att reservanternas förslag medför dubbelt medborgarskap. Och jag är övertygad om, att det kan i vissa fall, alldeles som nu, göra detta. Men jag vill då erinra om, att, när det gäller kvinnan, betyder detta ganska litet, då hon icke har någon värnplikt att fullgöra. Det är denna omständighet, som gör det dubbla medborgarskapet för en man så svårt. Men det kommer ju icke i fråga för en kvinna. Och dubbelt medborgarskap är dock en mycket liten svårighet gent emot de stora svårigheter, som äro förenade med den medborgarskapslöshet, som uppenbarligen måste följa av den av fröken Tamm förordade linjen.

Herr talman! Det synes mig, i motsats mot den ärade talaren

Ang. lag om
förvärvande
och förlust av
medborgarrätt.

(Forts.)

på Norrlandsbanken, som om vi icke böra taga allt för mycken hänsyn till de mellanfolkliga synpunkterna, till samarbetssynpunkten i detta fall, utan att vi böra låta våra egna intressen vara det, som dikterar den svenska lagstiftningen. Så har man gjort i de tre länder, jag nyss nämnde, och det synes mig, som om det vore den enda naturliga vägen också för oss att gå.

Med de orden, herr talman, och med understrykande och betonande än ytterligare av nödvändigheten av att vi få denna fråga, i vad det gäller tioårslagen och de med utläningar i Sverige gifta svenska kvinnorna, som 8 § talar om, snarligen löst, ber jag att få yrka bifall till ifrågavarande 3 § i enlighet med den av herr Clason m. fl. afgivna reservationen.

Herr Edén: Herr talman! Jag har nöjet att instämna med den föregående ärade talaren i den allra sista delen av hans anförande. Även jag anser det vara av stor vikt, att den s. k. tioårslagen avskaffas och att de olägenheter, som därmed varit förbundna sålunda undanröjas. Men jag kan icke rätt förstå, att ett sådant syfte skulle på något sätt befordras vare sig av ett bifall till utskottets förslag eller genom ett bifall till den ärade talarens reservation.

Frågan ligger ju nu faktiskt på det sättet, att hela detta lagförslag för denna riksdag är förfallet genom första kammarens beslut. Om det hade varit så, att vi i denna stund kunnat gå till behandling av frågan med utsikt att få ett resultat, så kan jag ju få säga, att jag för min del skulle, trots vissa allvarliga betänkligheter, hava varit böjd att dock så långt det varit möjligt ansluta mig till utskottets förslag eller bygga på detta. Men det kunna vi nu icke. Vi få icke något resultat genom en dylik behandling. Frågan är redan fallen. Och då skall jag be att till kammaren få rikta det spörsmålet, om verkligen kammarens ledamöter för sig själva känna sig vara riktigt färdiga med att ta ståndpunkt till detta förslag på ett *sådant* sätt, som skulle innebäras i vare sig ett bifall till utskottets förslag eller ett bifall till den av herr Pehrsson förordade reservationen. Saken är ju i själva verket den, att om kammaren skulle fatta ett dylikt beslut, så kunde det endast ifrån kammarens sida innebära en opinionsyttring, såsom det också nyss här kallats. Opinionsyttringar äro utan tvivel många gånger berättigade, men i det här fallet tror jag verkligen icke, att kammarens ledamöter äro klara med att de vilja ge en opinionsyttring för en viss riktning rörande det nya förslag, som ändock måste framläggas. Eller — var och en gånge till sig själv — huru många är det, som hava fullt klargjort sig skillnaden mellan utskottets förslag och de olika reservationerna — jag frånser då de reservationer, som gå på avslag? Huru många är det, som verkligen hava klart för sig, att en opinionsyttring för den ena eller andra av de två nämnda linjerna är just ett uttryck för den riktning, i vilken man vill ha den nya lagstiftningen? Jag tror icke, att här föreligger grundval för en sådan opinionsyttring. Saken är ju icke på minsta sätt partipolitisk eller partibetonad, och man kan därför tala om den utan att löpa risk att missförstås i

det avseendet. Vad jag vill framhålla är, att jag icke tror, att det finnes tillräcklig grund för andra kammaren att efter utgången av ärendet i första kammaren gå och binda sig för eller taga ståndpunkt till den ena eller den andra av de omstridda linjer, som bygga på Kungl. Maj:ts förslag.

*Ang. lag om
förvärvande
och förlust av
medborgarrätt.*

(Forts.)

Under sådana förhållanden, herr talman, kan jag icke finna annat, än att det riktiga är att ansluta sig till det yrkande, som framställt av fröken Tamm. Detta yrkande innehåller ingenting annat än ett bifall till *klämman* i herr Lybergs reservation, som är densamma som klämman i herr Reuterskiölds reservation och i herr Hellbergs reservation. Det är detta yrkande, som bifallits av första kammaren. Till det yrkandet hava anslutit sig personer ur olika läger, bland annat en synnerligen framstående jurist, framstående icke minst på den internationella rättens område. Och jag kan icke se annat, än att det också för oss här i kammaren skulle vara bäst att icke binda våra händer hårdare än genom ett bifall till denna kläm. Motiveringarna äro redan borta genom första kammarens beslut, och någon motivering skulle sålunda icke ingå i detta yrkande.

Det är givet, att detta är en svaghet. Man kan alltid anmärka och har förmodligen redan anmärkt, att då får Kungl. Maj:t ju icke någonting att rätta sig efter vid framläggandet av det nya förslaget. Jag tror dock, att vi få säga, att Kungl. Maj:t får icke alls mera att rätta sig efter, om vi här gå till några voteringar mellan utskottets förslag å ena sidan och den av herr Pehrsson förordade reservationen å andra sidan, voteringar, som skulle återkomma vid paragraf efter paragraf och vilkas utgång säkerligen skulle komma att bero på tillfälligheter.

Icke heller tror jag, att kammaren är beredd att stå för att anvisningen för Kungl. Maj:t skulle vara just det, som innehålles exempelvis i utskottets förslag. Anvisningen till Kungl. Maj:t vid ett bifall till klämman i herr Lybergs reservation ligger givetvis i den debatt, som blivit förd dels i denna kammare och dels i första kammaren. Och anvisningen skulle, såvitt jag kan finna, åtminstone sägas innebära det, att dels Kungl. Maj:t söker så snart sig någonsin göra låter upptaga frågan om avskaffande av tioårslagen, som ju är den egentliga anledningen till att denna fråga uppkom, och dels Kungl. Maj:t vid prövningen av de övriga delarna av denna invecklade lagfråga ville lägga på dessa delar den synpunkten, att gifta kvinnor på grund av hela sin rättsställning efter nuvarande svensk lagstiftning icke rimligen kunna behandlas som sådana bipersoner i fråga om statsborgarskap, som skett genom det här föreliggande förslaget. Att därav icke skulle behöva följa någon sådan konsekvens, som jag tror herr Martin Andersson anförde, det känner jag mig fullt viss om. Lagrådets ståndpunkt i den delen behöver visst icke förhindra, att man, såsom fröken Tamm redan har påpekat, underlåttar för utländsk kvinna, gift med svensk man, förvärvandet av svensk medborgarrätt. Men vad man vill förhindra är, att hon utan vidare skall få en sådan medborgarrätt och sålunda behandlas såsom en

*Ang. lag om
förvärvande
och förlust av
medborgarrätt.*
(Forts.)

osjälvständig biperson, även med de inskränkningar, som utskottet för sin del föreslagit.

Herr talman! Jag skall icke gå in i någon detaljdiskussion av ärendet det tjänar icke mycket till. Jag framhåller än en gång huvudsynpunkten, nämligen att jag verkligen icke tror, att kammaren är beredd att taga ståndpunkt i denna sak på det sätt, som den skulle göra genom ett bifall till vare sig det ena eller det andra yrkandet om viss lagtext. Jag tror, att saken icke därmed befordras, och jag tror, att kammaren själv har fördel av att bevara de fria händer, som den bevarar, om den bifaller fröken Tamms yrkande. Jag instämmer i detta yrkande.

Herr Sävström: Herr talman! Efter herr Edéns yttrande att en kommande regering utav den debatt, som förts i kamrarna, skulle kunna sluta sig till vad riksdagen i detta fall önskar, och då herr Edén här har så starkt betonat den motivering, som herr Lyberg givit i sin reservation och som jag förmodar även fröken Tamm för sin del gillar, d. v. s. den som går ut på att här tillkämpa sig kvinnans fullständiga likställighet på detta område, som är så angeläget för herr Lyberg i detta avseende, så vill jag säga, att jag för min del ingalunda går med på en sådan motivering. Jag anser, att det förslag utskottet kommit till är en medelväg, som är lämplig för vårt land. Det är icke alla länder, som kommit lika långt som Amerika och Belgien gjort på detta område, det finns länder, som stå långt efter i detta avseende, och om det skall bli till verkligt gagn för samhällets medborgare i vårt land, tror jag det för närvarande skulle vara lyckligast att få ett bifall till utskottets förslag i denna punkt.

Beträffande den s. k. tioårslagen vill jag säga, att det är ett enkelt sätt för en regering att framlägga förslag om upphävande av denna, men man kan fråga sig: är detta tillräckligt? Det är klart, att när ett förslag skall framläggas på detta område, bör man väl ändock taga någon hänsyn till den utveckling som skett och icke stanna vid endast 10-årslagen, ty längre hava vi ändock verkligen kommit.

Som jag sade, har jag intet annat yrkande än om bifall till utskottets förslag, och jag vill endast betona, att det för mig gör det samma, på vilket sätt det går men om en regering skall ur debatten försöka få fram en mening av riksdagens beslut, vill jag tillkännage, att jag för min del icke delar den mening, som herr Edén nyligen uttalat.

Härmed var överläggningen slutad. Herr förste vice talmannen gav propositioner på 1:o) godkännande av paragrafen enligt utskottets förslag, 2:o) godkännande av det förslag till lydelse av paragrafen, som framställdes i den av herr Clason m. fl. vid paragrafen följande reservationen samt 3:o) bifall till det av fröken Tamm under överläggningen gjorda yrkandet; och förklarade herr förste vice talmannen sig anse den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja godkänd. Votering begärdes emellertid, i anledning varav

herr förste vice talmannen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka därvid den under 3:o) angivna antogs till kontraposition. I överensstämmelse härmed uppsattes, justerades och anslags följande voteringsproposition:

Ang. lag om förvärvande och förlust av medborgarrätt.
(Forts.)

Den, som vill, att kammaren godkänner 3 § i konstitutionsutskottets förevarande förslag till lag om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit det av fröken Tamm under överläggningen framställda yrkandet.

Omröstningen utföll med 114 ja mot 68 nej; och hade kammaren alltså godkänt paragrafen enligt utskottets förslag.

Återstående delar av lagförslaget.

Godkändes.

Utskottets hemställan förklarades vara besvarad genom kammarens beslut i fråga om lagförslaget.

§ 5.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 21, i anledning av väckt motion med förslag till viss bestämmelse om skatt för testamentslott eller gåva; och biföll kammaren därvid utskottets hemställan.

§ 6.

Vid nu skedd föredragning av andra lagutskottets utlåtande, nr 7, i anledning av väckt motion om åstadkommande av ökad kontroll över sjukkassor yttrade:

Ang. ökad kontroll över sjukkassor.

Herr **Karlsson** i Gasabäck: Herr talman! Jag har vid detta utskottsutlåtande fogat en blank reservation, och jag skall därför anhålla att få med några ord redogöra för vad jag avsett med denna.

Jag har inom utskottet haft den uppfattningen, att det icke vare absolut nödvändigt att öka kontrollen över sjukkassorna utöver den kontroll, som redan nu utövas av sjukkasemyndigheten inom socialstyrelsen. Hade så varit, att ytterligare kontroll varit nödvändig, anser jag, att arbetskrafterna borde ökas på sjukkassesektionen inom socialstyrelsen i stället för att slå in på den väg, som utskottet här förordat.

Det är ju visserligen sant, att på senare tid åtskilliga oegentligheter förekommit inom sjukkassevärlden. Särskilt har det ju skett förskingringar inom en huvudstadskassa, som väckt en berättigad uppmärksamhet, men när man betänker, vilken vittomfattande rö-

Ang. ökad
kontroll över
sjukkassor.
(Forts.)

relse vårt svenska sjukkasseeväsen är, kan man väl säga, att oegentligheterna inom denna rörelse, när man jämför dem med de oegentligheter, som förekommit i övrigt, äro ytterst få. Det har ju under den tid vi nyligen genomlevat förekommit förskingringar utöver hela vårt ekonomiska liv på alla områden, inom affärsvärlden, inom bankvärlden, i kassor tillhörande stat och kommun o. s. v., på områden, där man förut haft den strängaste revision och den strängaste kontroll.

Jag ber att få erinra om, hurusom när en motion av herr Hage behandlades, vari en skärpt revision över de kommunala kassorna påyrkades, denna motion avstyrktes av konstitutionsutskottet, bland annat, med den motiveringen, att man hoppades, att de tråkigheter vi bevittnat på detta område under senare tid varit en kristidsföreteelse, som vi hoppades vi fortast möjligt skulle komma ifrån. Jag tror också, att de oegentligheter, som mau bevittnat inom sjukkasseeväsen också äro att tillskriva dessa kristidsförhållanden, så att en ytterligare skärpt kontroll från det offentligas sida över sjukkassorna icke är behöfelig. Men om så skulle vara, att man anser, att en skärpt kontroll behöfdes häröver, så anser jag framför allt icke, att man kan likställa dessa sjukkassor med banker och försäkringsbolag och sålunda ålägga dessa sjukkassor att själva betala den kontroll, som man nu föreslår.

Socialstyrelsen, som haft att yttra sig över motionen, har för sin del ansett en skärpt kontroll över sjukkasseeväsendet önskvärd, men den har också uttalat sina stora betänkligheter mot att kostnaden för kontrollen skulle läggas på sjukkassorna framför allt just nu, när man av ekonomiska skäl ansett sig tvingad att indraga de extra statsanslag, som lämnats till sjukkassorna de senare åren.

Nu gör man gällande utskottets motivering, att det icke skulle vara nödvändigt att företaga en revision av samtliga befintliga sjuk-kassor i landet på en gång, utan att man skulle kunna taga ett mindre antal årligen, men jag har förvissat mig om hos den person, som handhar kontrollen över sjukkassorna, att så kommer man nog icke att gå tillväga. Det skulle anses som en särskild misstro mot de sjukkassor, för vilka man förordnade revisorer, dessutom framhölls det, att om så skulle vara, att en förskingring ägde rum i en kassa, där ingen revisor blivit tillsatt, skulle man kunna göra den förebråelsen mot sjukkasseeväsendet, att den icke tillsatt revisor, fastän myndigheten haft denna befogenhet.

Herr talman! Jag har sålunda inom utskottet drivit denna sats, att det icke vore nödvändigt att öka kontrollen, och framför allt har jag icke ansett, att man skulle ålägga sjukkassorna själva att betala denna kontroll. Jag har inom utskottet icke vunnit någon anslutning för min åsikt, och det finnes sålunda ingen utsikt till att vinna något gehör för detta mitt yrkande i kamraren. Jag skall därför icke tillåta mig göra något slags yrkande, men jag har dock vid ärendets avgörande velat framhålla dessa synpunkter och de betänkligheter jag haft emot ett bifall till det föreliggande utskottsutlåtandet.

Herr **Hagman**: Herr talman, mina damer och herrar! Det finnes för närvarande i vårt land omkring 1,320 sjukkassor med ett inregistrerat medlemsantal av sammanlagt 750,000. Dessa sjukkassemlemmar äro anslutna i huvudsak till två riksorganisationer: Sveriges allmänna sjukkasseförbund och Rikssjukkassornas centralorganisation med respektive 420,000 och 200,000 medlemmar. Övriga 436 kassor med 130,000 medlemmar äro lokala kassor, som icke äro anslutna till någon hela riket omfattande central organisation.

Nu är det, som såväl motionärens framställning ger vid handen som även medgivits av den reservant inom utskottet, som nyss här haft ordet, ett faktum att inom dessa kassors verksamhetsområde har det förefunnits en hel del tråkigheter av samma slag, som förekommit på andra områden, i det att förskingringar och andra oegentligheter hava upptäckts i huvudsak genom den byrås arbete, som nu inom socialstyrelsen har i uppdrag att öva kontroll över dessa sjukkassors verksamhet. Även sjukkasserörelsen själv har ansett sig mycket illa berörd av att det förekommit dylika förskingringar, och då har en motion framförts av en representant för en av de stora centralsjukkassorna, att riksdagen skulle medgiva att tillsyningsmyndigheten finge rätt att förordna om en revisor i dessa olika kassor och att kassorna också själva skulle vara skyldiga att betala det arvode, som kunde behöva utgå för en sådan revisors verksamhet.

För min del har jag inom utskottet betraktat detta som en självklar sak, och utskottet har sedermera som vi ju finna av det föreliggande utlåtandet, också ställt sig på den ståndpunkten, att när sjukkassorna själva synas önska en sådan ordning, att de vilja hava ökad kontroll och själva vilja betala denna ökade kontroll, så förefunnes ingen anledning att motsätta oss en sådan. Hade förhållandet legat på ett annat sätt och till exempel riksdagen själv krävt, att för de medel, som beviljas sjukkassorna, en ytterligare kontroll borde åvägabringas, då är det klart, att även det allmänna hade bort betala kostnaderna för en sådan kontroll. Dessa kostnader torde väl för övrigt icke bli så stora att man kommer att kunna anse dem såsom betungande för kassorna, i varje fall icke med de uttalanden angående tillvägagångssättet beträffande dessa revisorers tillsättande, som utskottet gjort i sitt utlåtande.

Jag har med mig här en förteckning över alla de missförhållanden, som upptäckts vid revision av kassorna och som i regel gått ut därpå, att vederbörande kassörer hava förskingrat kassornas medel, vilket de nuvarande revisorerna i kassorna i regel icke upptäckt. Av en del skäl, på vilka jag icke har anledning ingå, skall jag icke närmare ingå på dessa felaktigheter, utan då det förefaller mig som om saken redan från början kan betraktas som självklar med det uttalande, som utskottet gjort i föreliggande utlåtande, tillåter jag mig därför i korthet, herr talman, att yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

*Ang. ökad
kontroll över
sjukkassor.
(Forts.)*

§ 7.

Härefter föredrogs andra lagutskottets utlåtande, nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i gällande bestämmelser om mått och vikt; och blev utskottets i nämnda utlåtande gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 8.

Herr *Kilbom* avlämnade en av honom *m. fl.* undertecknad motion, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 208, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften.

Denna motion, som erhöll ordningsnumret 289, bordlades.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

nr 4, angående regleringen för budgetåret 1923—1924 av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till försvarsdepartementet;

nr 7, angående regleringen för budgetåret 1923—1924 av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet;

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt provisorisk giltighet av avlöningsreglementet den 29 juni 1921 för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat *m. fl.* vid armén och marinen;

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående begravningshjälp till dödsbo efter militär beställningshavare, som avlidit till följd av skada, ådragen under flygning i tjänsten;

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestående av kostnaden i anledning av kronan ådömd skyldighet att till Vaxholms nya ångfartygsaktiebolag utgiva viss ersättning;

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring av belysningssystemet vid garnisonssjukhuset i Stockholm; och

nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbyte av vissa åt Göta artilleriregemente upplåtna markområden *m. m.*;

bevillningsutskottets memorial, nr 22, angående ifrågasatt remiss till annat utskott av motionen II: 35 om skrivelse till Kungl. Maj:t angående viss ändring i förordningen om automobilskatt;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 19, i anledning av vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna;

nr 20, angående vissa framställningar rörande pensioner och understöd m. m.;

nr 21, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av § 10 i instruktionen för riksdagens revisorer av stats-, banko- och riksgäldsverken; och

nr 22, i anledning av väckt motion om engångsersättningar åt vissa f. d. tjänstemän vid sockerkontrollen;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 10 mars 1922 om utsträckt rätt att från utmätning få undantagen viss egendom;

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 8, 9 och 10 §§ i lagen den 14 juni 1917 om adoption;

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 24 § i lagen den 16 oktober 1914 (nr 349) om tillsyn å fartyg;

nr 16, i anledning av väckt motion om skrivelse till Konungen angående lagstiftning rörande donerade medel och stiftelser; och

nr 17, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående skydd mot vissa för pensionering eller dylikt avsatta fonders användande till annat än avsett ändamål; samt

andra lagutskottets utlåtande, nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillägg till lagen den 30 maj 1919 om begränsning av tiden för idkande av handel och viss annan rörelse.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Pehrsson</i> i Göteborg	under 6 dagar fr. o. m. den 12 april,
» <i>Jonsson</i> i Eskilstuna	» 2 » » » 12 » och
» <i>Lindberg</i>	» 4 » » » 12 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12,37 e. m.

In fidem
Per Cronvall.